

PARTICIPATORNI PRORAČUN

Kratka priporočila za izvajanje

Kaj je participatorni proračun

Participatorni proračun je mehanizem vključevanja občanov v odločanje o porabi proračunskih sredstev. V svojem bistvu je participatorni proračun način, kako lahko člani skupnosti vplivajo na porabo javnih sredstev v svojem življenjskem okolju. Namen participatornega proračuna je vzpostaviti komunikacijske kanale med občino in občani in prenesti delež odločanja o porabi skupnih sredstev na skupnost samo. S participatornim proračunom lahko prebivalci občine, mestne četrti ali krajevne skupnosti sami prepoznajo probleme ali možnosti izboljšav, sami predlagajo rešitve in zatem med podanimi predlogi tudi izbirajo v zavezujočem glasovanju.

Participatorni proračun so prvič uvedli leta 1989 v brazilskem mestu Porto Alegre, do sedaj pa se je razširil na več kot 1500 mest, ki skupno izvajajo več kot 2700 participatornih postopkov.

Namen tega priročnika ni, da razišče različne možne oblike izvajanja participatornega proračuna, temveč da ponudi praktične napotke, kako izvajati model, ki se je izoblikoval v Mestni občini Maribor, tako, da se upošteva v mednarodni praksi že preizkušene metode in tehnike. Hkrati želimo s postopki, navedenimi v tem priročniku, omogočiti čim boljši izkoristek potenciala, ki se skriva v participatornem proračunu. Pri delih izvajanja proračuna, kjer se pričakuje, da bo potreben angažma zunanjih izvajalcev, dodajamo oceno stroškov za storitev (pošta, tisk itd.).

Pozitivni učinki participatornega proračuna

Participatorni proračun se je v četrto stoletje izvajanja v desetih državah in stotinah mest dobro izkazal kot učinkovit način upravljanja z mestom. Mnoge mednarodne institucije, med njimi tudi Svetovna banka in Organizacija združenih narodov, so v primerjalnih študijah med mesti, ki izvajajo participatorni proračun

in mesti, ki se upravljajo brez soupravljanja občanov, ugotovile, da participatorni proračun vpliva na mnogo družbenih področij. Tako se mesta, soupravljana s participatornim proračunom, pohvalijo s hitrejšim gospodarskim razvojem, razvijajo se bolj enakomerno, bolj trajnostno naravnano, imajo višjo kvaliteto bivanja, občani so bolj zadovoljni, zmanjšajo se tveganja korupcije, sredstva so porabijo bolj učinkovito, poveča se transparentnost porabe javnih sredstev, zmanjšajo se socialne razlike, poveča se aktivacija prebivalcev in povrne se zaupanje prebivalcev v demokratični politični sistem.

Splošna načela pri izvajanju

Participatorni proračun tako prinaša veliko dobrih učinkov, vendar pa je to, kako zelo bo participatorni proračun vplival na mesto, odvisno od nekaj dejavnikov. Očiten dejavnik je količina javnih sredstev, ki je na voljo občanom. Če v mestu participatornemu proračunu namenijo 0,1 % proračuna, bodo dobri učinki predvidljivo desetkrat manjši, kot če se mu nameni 1 % proračuna, in seveda znova desetkrat manjši, kot če se za participatorni proračun nameni 10 % proračuna.

Najpomembnejši dejavnik pa je kvaliteta izvajanja participatornega proračuna. Le dobro izvajan participatorni proračun bo pritegnil občane k sodelovanju, brez sodelovanja občanov namreč sploh ne moremo govoriti o tem, da se v občini izvaja participatorni proračun. Načela, ki so pomembna za dobro izvajanje participatornega proračuna, so:

1. Dolgoročnost

Participatorni proračun ne sme biti enkratni dogodek, ampak mora biti vseskozi zasnovan kot trajni mehanizem soupravljanja občanov. Postopki participatornega proračuna se razvijajo tako na strani izvajalca, kot tudi na strani občanov. Občani morajo v participatornem proračunu zaznati novo prakso, preko katere lahko dosežejo spremembe v lastnem življenjskem okolju. Da bi občani participatorni proračun sprejeli kot takega, mora biti zastavljen dolgoročno, predvidljivo in ponavljajoče, ter ne kot enkratni dogodek. Dolgoročno zastavljen projekt prepreči nezaupanje med občani glede izvedbe samih projektov, prav tako omogoča neformalno širjenje informacij v skupnost, s katerim se dvigne kompetenca za učinkovito sodelovanje v postopku. Prav tako zgrajeno zaupanje v daljšem obdobju privede do t. i. „inverzije investicijskih prioritet“, kar pomeni, da se omejijo in obrnejo sebična nagnjenj skupnosti in se začne razmišljati o potrebah celotne skupnosti.

2. Transparentnost

Zaupanje občanov v poštenost izvedbe postopka participatornega proračuna je ključno za dovolj veliko udeležbo. Prav tako trdno zaupanje v dejstvo, da občani z udeležbo v participatornem proračunu ne zapravljajo časa, vodi do tega, da so občani pripravljeni pripraviti predlogov nameniti več svojega časa. Velik del gradnje zaupanja pa temelji na transparentnosti in predvidljivosti postopkov. Le če je občanom jasno, kako se udeležiti participatornega proračuna, kako ta poteka in kako se sprejemajo odločitve, se bodo pripravljene participatornega proračuna tudi udeležiti.

3. Vključenost

Participatorni proračun mora biti dostopen vsem občanom. Stremeti se mora k temu, da so v participatornem proračunu zastopane vse demografske in ekonomske skupine prebivalcev v čim bolj reprezentativnih razmerjih. Da bi to dosegli, morajo biti načini vključevanja zastavljeni tako, da se vsakdo lahko enostavno vključi. Prav tako morajo biti postopki dovolj enostavni (ali pa nudena strokovna podpora), da lahko aktivno sodeluje vsak, ne glede na izobrazbo, izkušnje z javno upravo, starost ali kakšno drugo osebno okoliščino, ki bi oteževala dostop. Izkušnje iz tujine namreč kažejo na to, da najboljše rezultate dajejo prav tisti participatorni proračuni, ki najbolj vključujejo skupine z roba družbe.

4. Dostopnost informacij

Da lahko občani učinkovito sodelujejo v participatornem proračunu, morajo imeti čim boljši dostop do bistvenih informacij. Informacije, ki so pomembne za participatorni proračun, obsegajo širok spekter ne le informacij o participatornem proračunu samem, temveč tudi drugih zadevnih informacij, kot so zemljišča v občinski lasti, urbanistični kriteriji, okoljski podatki, predlogi drugih občanov, pristojnosti občine, tehnične informacije in po-

dobno. Ni dovolj, da te informacije nekje obstajajo za tiste, ki jih znajo najti, ampak je pomembno, da so občani informirani o tem, kje te informacije najti preko centralne lokacije, ki je jasno povezana s participatornim proračunom.

5. Deliberativnost

Ker so med glavnimi nameni participatornega proračuna ponovna izgradnja skupnosti, širjenje skupnostnega namesto partikularnega razmišljanja in čim večja kvaliteta podanih predlogov, je zelo pomemben vidik izvajanja participatornega proračuna organizirana deliberativnost med občani. Prakse iz tujine kažejo, da so predlogi, ki so rezultat sestankov in pogovorov med občani, višje kvalitete in bolj skupnostno naravnani, kot pa če vsak občan doma brez pogovora s sokrajani oblikuje predloge. Prav tako lahko občani, ki so dobro obveščeni o podrobnostih vseh predlogov, tudi bolj informirano odločajo na glasovanju. Zato je treba v postopku participatornega proračuna predvideti čas in organizirati priložnosti za take dogodke.

6. Smiselna področja

Pri izbiranju predelov mesta, v katerih se naj izvaja participatorni proračun, je potrebno upoštevati smiselno geografsko porazdelitev participatornega proračuna z namenom, da se izbirajo področja naslitve ljudi, ki imajo dovolj skupno življenjsko okolje, da ne pride do nesoglasij zaradi zelo različnih interesov delov skupnosti. Torej ni smiselno kot eno območje participatornega proračuna združiti blokovsko naselje in nekaj kilometrov oddaljenih 20 kmečkih domačij, saj se popolnoma upravičene potrebe in želje obeh skupin zelo razlikujejo, zaradi porazdelitve števila prebivalcev pa bi bili prebivalci kmečkega predela skoraj popolnoma nepomembni pri glasovanju. Smiselno je upoštevati obstoječe skupnosti, ki se kot take že prepoznavajo (krajevne skupnosti ali mestne četrti), in participatorni proračun prilagoditi tej že obstoječi strukturi.

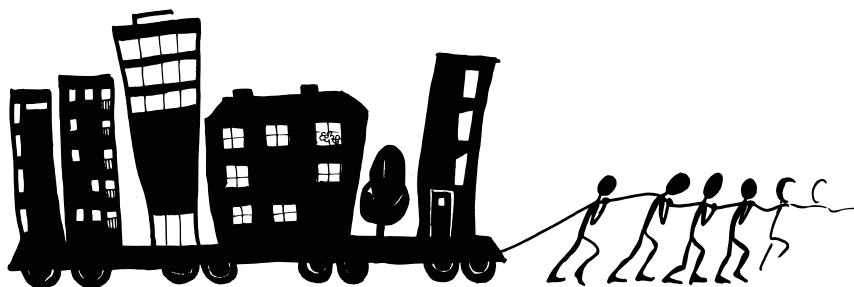

7. Vpetost v skupnost

Ker naj predlogi v participatornem proračunu izhajajo iz skupnosti in njihova izvedba čim bolj ustreza željam skupnosti, je v postopke participatornega proračuna smiselno čim bolj vključevati že dejavne dele skupnosti, pri sami izvedbi izglasovanih projektov pa se prav tako nasloniti na izkušnje skupnosti. Na ta način se zagotavlja najučinkovitejša poraba razpoložljivih sredstev.

8. Zanesljivost

Tudi zanesljivost je eden izmed poglavitnih dejavnikov gradnje zaupanja v skupnosti, brez katerega se občani ne bodo udeleževali participatornega proračuna in posledično tudi ne bo dobrih rezultatov, ki jih uspešen participatorni proračun prinaša. Zatorej je potrebno zagotoviti, da so vsi postopki in procesi v participatornem proračunu izvedeni skladno z dogovori in zanesljivo, brez možnosti dvoma s strani javnosti. Izkušnje kažejo, da udeležba in angažma občanov drastično upadeta, če se pravila in postopki spreminjajo sredi postopka ali po postopku, če je negotova politična podpora, ki poraja dvome o končni izvedbi in če se izglasovani projekti potem iz kakršnih koli razlogov ne izvedejo.

Menimo, da je najbolje, če se participatorni proračun izvaja za vsak smiselni del mesta posebej. Pri osnovanju takih predelov je potrebno poskrbeti, da ne pride do očitnih nesorazmerij pri različnih interesih in številu glasov.

Primer: če bi veliko sosesko blokov s 5000 prebivalci in majhen kmetijski predel s sto prebivalci združili v eno območje, bi tako v praksi onemogočili uporabo participatornega proračuna kmečkem predelu, čigar potrebe so dovolj različne od blokovega naselja, število glasovalcev pa dovolj majhno, da bi le z veliko težavo zadovoljili svoje potrebe).

Postopek izvajanja participatornega proračuna je mogoče deliti na posamezne faze, ki imajo vsaka svoje posebnosti, njihova kakovostna izvedba pa ključno vpliva na uspešnost participatornega proračuna. V naslednjih poglavjih bomo orisali predlog izvedbe, ki bi združil čim boljše izvajanje s čim manjšimi stroški.

Ko je participatorni proračun organiziran po območjih, ki že imajo delujoče organe (krajevne skupnosti, mestne četrti, celotna občina), menimo, da je najbolje, da se organiziranje neposredne komunikacije z občani (posvete, predstavitve ipd.) prepusti lokalnemu organu, ki najbolj pozna razmere na terenu, morebitne pomembne datume in že obstoječe nosilce civilne družbe. Na drugi strani pa mora krovni organ (občina) voditi celostno organizacijo in poskrbeti za logistično in finančno podporo (zakup oglaševalskega prostora, tisk letakov in plakatov, najem prostorov za predstavitve, izdelava celostne grafične podobe, kontakti z mediji ...). Na ta način se zagotovi preglednost, celovit pristop in trdnost, medtem ko se lahko dejavnosti prilagodijo lokalnim posebnostim in na največji možni način izkoristijo že obstoječo lokalno infrastrukturo in neformalne povezave v civilni družbi.

Faze izvajanja participatornega proračuna

1. Faza zbiranja predlogov

Obveščanje

Kakšen mesec pred zbiranjem predlogov je treba prebivalce območja participatornega proračuna obvestiti o tem, da se bo pričelo z zbiranjem predlogov. Ta naloga se lahko opravi z izvedbo tiskovne konference in pojavnostjo v medijih. Na tiskovni konferenci se poda vse pomembne podatke, torej časovne okvirje in pravila za sodelovanje, napove znane dogodke, predstavi izvedene projekte iz prejšnjega kroga in pozove prebivalce k sodelovanju. Predčasna najava omogoča, da imajo krajan časa za neuradne pogovore, sprehode po kraju, pridobivanje ustreznih informacij in udeležbo na debatah o potrebah kraja, prav tako pa da krajanom vedeti, da se lokalna uprava projekta loteva resno in je projekt vreden zaupanja in njihovega časa.

Teden pred pričetkom zbiranja predlogov se na primernih lokacijah razobesijo plakati ali druga obveščevalna gradiva, ki naj bodo motivacijske narave in na katerih naj bodo podane najosnovnejše časovne informacije (na primer začetek in konec zbiranja predlogov, datum glasovanja) in izpostavljen naslov, kjer je mogoče dobiti več informacij (na primer spletna stran participatornega proračuna).

Ko se prične zbiranje predlogov, se isti dan prebivalce obvesti o pričetku zbiranja predlogov in se jih hkrati povabi na javno predstavitev participatornega proračuna v njihovem območju. Prav tako se prvi teden zbiranja predlogov izvede javna predstavitev. Prebivalce se obvesti preko nenaslovljene pošte.

Predviden strošek: 0,14 €/prebivalca

Povezovanje

K sodelovanju se povabi organizacije civilne družbe, ki na območju že delujejo. Tu so mišljena kulturna društva, društva upokojencev, gasilska društva, športne organizacije in podobno. Ponudi se jim predstavitev participatornega proračuna na njihovih sestankih in pomoč pri izoblikovanju predlogov za participatorni proračun. Prav tako se ponudi, da se predstavi participatorni proračun na kakšnem srečanju, ki bi ga te organizacije civilne družbe tudi same organizirale.

Predviden strošek: 0,01 €/prebivalca

Zbiranje predlogov

Ker mora biti participatorni proračun dostopen vsem slojem in profilom prebivalcev, mora biti za oddajo predlogov na voljo več možnosti. Obstajati mora možnost oddaje preko spleta, navadne pošte in pa osebna oddaja predloga na primerni lokaciji (vložišče občine, tajništvo mestne četrti ...). Za oddajo predloga naj se v vseh oblikah oddaje predloga uporabljajo tipski obrazci, ki se med sabo ne razlikujejo.

Ko se predlogi zbirajo, morajo biti vsi prispeli predlogi sproti javno objavljeni. To se najlaže doseže s spletno aplikacijo, kjer lahko prebivalci sami oddajajo predloge, vanjo se dodatno vpisujejo tudi predlogi, ki so prispeli po pošti ali so bili oddani osebno.

Predviden strošek: 0,01 €/prebivalca

Javni posveti

Da bi vzpodbudili čim več javne razprave, se organizira javne predstavitve in posvete glede potreb v skupnosti in projektov, ki bi določeno problematiko lahko reševali. Smiselno je organizirati vsaj eno javno razpravo v vsakem območju, bolje pa jih je seveda več. Na takem posvetu naj izvajalec zagotovi prisotnost osebe ali

osebja, ki do obisti pozna participatorni proračun in zna krajanom pomagati pri izoblikovanju predlogov ter jim nudi informacije za udeležbo. Ti posveti lahko potekajo v obliki predstavitve, viharjenja možganov, tekmovanja posameznikov, ki rešujejo skupni izziv in iščejo nove rešitve (angl. hackathon), zбора prebivalcev, delavnice, sejma predlogov ali pa kakšne druge smiselne oblike.

Predviden strošek: 0,05–0,1 €/prebivalca

2. Ovrednotenje predlogov

Po končanem zbiranju predlogov delo prevzamejo strokovne službe mestne uprave. Naloga strokovnih služb je, da iz množice prispelih predlogov izluščijo ali oblikujejo projektne predloge, ki bodo osnova za izvedbo glasovanja. Pri obdelavi je pomembno, da se upošteva ugotovljena volja predlagateljev in se najdejo ustrezne rešitve za doseganje ciljev predlagateljev. Zagotovo pa ni naloga strokovnih služb, da predloge odbirajo ali izločajo na podlagi lastnih želja ali osebnih ocen o smiselnosti.

Kriteriji za obravnavo

Ker se vsak občan ne spozna na vodenje projektov, cene del in pravne pristojnosti javnih institucij, je pričakovano, da bodo v množici predlogov tudi predlogi za projekte, ki so: izven pristojnosti občine, predragi, na napačni lokaciji, si med sabo zelo podobni itd. Zato je prva naloga strokovnih služb, da nabor predlaganih projektov smiselno obdelajo in neprimerne izločijo. Kot že rečeno podlaga za izločanje projektov ne more biti osebno mnenje posameznega uradnika o smiselnosti ali zaželenosti posameznega projektne predloga, temveč se projektne predloge izloča le:

1. če predlagan projekt morda ni v celoti znotraj geografskega območja izvajanja participatornega proračuna;

Primer: občanka predlaga ureditev sprehajalne poti, ki teče po več mestnih četrtih, medtem ko se participatorni proračun izvaja na ravni vsake četrti posebej.

2. če izvedba predlaganega projekta ni v pristojnosti občine;

Primer: občan predlaga ureditev vodotokov, kar je pristojnost državnih agencij.

3. če je predviden strošek izvedbe projektnega predloga višji od celotnega zneska, predvidenega za participatorni proračun za tisto območje;

Primer: občanka predlaga izgradnjo kanalizacijskega omrežja, ki bi stala 400.000 €, medtem ko je za celoten participatorni proračun na voljo znesek 100.000 €.

4. če je projektni predlog v nasprotju z zakonodajo ali z občinskimi akti;

Primer: občan predlaga postavitev hitrostnih ovir na območju, kjer je to s prostorskim aktom občine prepovedano.

5. če se projektni predlog nanaša na časovno obdobje, ki je daljše od proračunskega obdobja, v katerem se bo dotični krog participatornega proračuna izvajal.

Primer: občanka predlaga financiranje pomoči starejšim na domu za tri leta, medtem ko se participatorni proračun izvaja za enoletno proračunsko obdobje.

Projektni predlogi, ki kršijo vsaj enega od naštetih kriterijev, se lahko izločijo ali pa smiselno spremenijo na način, ki ohrani bistvo predloga, hkrati pa se omogoči vključitev v glasovanje (primer: predlagano financiranje pomoči starejšim na domu za tri leta je v nasprotju s kriterijem 5, vendar strokovne službe predlog skrajšajo na eno leto in tako se namen predloga ohrani, hkrati pa že zagotovi ustreznost za vključitev v glasovanje). Vsak zavrneni predlog mora vsebovati tudi jasno obrazložitev, kateremu izmed petih kriterijev ni ustrezal in zakaj.

Združevanje

Ker se predlogi podajajo preko različnih metod (spletna aplikacija, pošta, osebna oddaja), se predlagatelji morda ne zavedajo, da oddajajo predlog, ki je enak ali zelo podoben nekemu že obstoječemu in zato obstaja velika verjetnost, da pride do točno takšnih podvajanj. Umestitev vseh enakih ali zelo podobnih predlogov na glasovnico kot ločene možnosti izbora bi pomenila, da bi se glasovi razdelili med zelo podobnimi predlogi, kar bi bistveno zmanjšalo možnost za izglasovanje vsakega posameznega predloga. Da bi preprečili to izkrivljenost, je smiselno enake ali zelo podobne predloge združiti v en predlog, tudi če je treba večje število zelo podobnih predlogov rahlo spremeniti, seveda smiselno – tako, da se ohrani namen predlagatelja.

Primer: občan predlaga postavitev otroškega igrišča ob ulici A, občanka predlaga postavitev otroškega igrišča ob sosednji ulici B, občanka predlaga postavitev otroškega igrišča za trgovino na ulici B. V tem primeru je smiselno združiti tri zelo podobne predloge v en predlog: gradnja otroškega igrišča na primerni lokaciji v četrti. Tako preprečimo drobljenje glasov, kajti tudi če si največ občanov želi izgradnje otroškega igrišča, bi drobitev glasov na tri različne možnosti na glasovnici onemogočila izglasovanje projekta ali pa v izrednem primeru celo izglasovanje vseh treh, kar bi potem imelo neželen učinek – morali bi zgraditi tri igrišča v krogu 100 metrov.

Strokovna obravnava in vrednotenje

Ena izmed glavnih nalog strokovnih služb pri obdelavi projektnih predlogov je določanje cene in obsega projekta. Ker se vsak občan ne spozna na tehnično izvedbo ali ceno izvedbe posameznih projektov, je običajno, da občani podajo precej splošne projektne predloge (ureditev lokalnega trga, postavitev otroškega igrišča), naloga strokovnih služb pa je, da projektnim predlogom dodajo izvedbeno dimenzijo (kaj na trgu je smiselno urediti, koliko igral, za katero starostno skupino in za kolikšno število otrok je igrišče) in pa seveda zelo pomembno finančno dimenzijo (koliko bi stala ureditev trga v predvidenemu obsegu, koliko bi stala postavitev otroškega igrišča znotraj zastavljenih parametrov).

Cena se določi stvarno, vendar je ni treba oblikovati na nivoju pridobljenih predračunov. Pri projektih, kjer je projekt predlog zelo specifičen in del standardnega programa občine (popravilo pločnika, dvignjeno križišče ...), se da ceno določiti zelo natančno. Pri projektih, ki so bolj oblikovno ali lokacijsko nedoločeni (otroško igrišče na primerni lokaciji v kraju), se cena določi približno, vendar tako, da se predvidi dovolj sredstev, da se lahko projekt zanesljivo izvede, tudi če se bo šele naknadno določala točna oblika izvedbe. V ceno se vključijo predvideni stroški za izdelavo potrebne dokumentacije in morebitni najem zunanjega izvajalca (arhitekta, umetnika ...).

Povratne informacije

Ker je za izvajanje participatornega proračuna izredno pomembno zaupanje občanov, je treba postopek ovrednotenja in izločevanja izvajati transparentno. To se doseže tako, da se za vsak izločen projektni predlog napiše kratka obrazložitev, katerega kriteriju ta predlog ni ustrezal. Prav tako se za vsak predlog, ki je bil smiselno združen s kakšnim drugačnim predlogom, kratko obrazloži, kaj se je z njim zgodilo. Vse obrazložitve se objavijo na spletni strani, pod dotičnim predlogom, kar omogoča spletna aplikacija. Na ta način se ne le vzdržuje princip dvosmerne komunikacije med strokovnimi službami in občani, temveč se tudi prepreči možnost očitkov občanov, da posamezni uradniki ali službe favorizirajo katere predloge ali da so ti kar izginili. Udeležba občanov v postopkih participatornega proračuna je tesno povezana z zaupanjem občanov v nepristranskost in zanesljivost izvajanja in na ta način jo ohranjamo na čim višjem nivoju.

3. Glasovanje

Princip participatornega proračuna je, da občani z glasovanjem sami odločajo med predlaganimi projekti. S projektnimi predlogi in kasnejšim glasovanjem skupnost legitimno in reprezentativno izkaže svoje razumevanje lastnih potreb in izbere med predlaganimi projekti tiste, ki najbolj zadovoljujejo potrebe, ki so skupne kar največjemu številu občanov.

Izdelava seznama za glasovanje – glasovnice

Seznam projektnih predlogov, ki je osnova za glasovanje, nastane iz projektnih predlogov, ki so jih posredovali občani v predlagalni fazi, naknadno pa so jih obdelale strokovne službe. Seznam za glasovanje sestavljajo torej predlogi, ki so ustrezali vsem kriterijem in predlogi, ki so nastali z združevanjem ali s prilagoditvijo drugih predlogov (kot je opisano v prejšnjih poglavjih). Nastali seznam se oblikuje v pregledno obliko, po možnosti na eno A4-stran, s predvidenim prostorom za označbo, ki bo pomenila oddan glas udeležencev glasovanja.

Obveščanje občanov o glasovanju

Pred glasovanjem je treba prebivalce, ki imajo pravico do glasovanja v participatornem proračunu, o tej možnosti obvestiti. To se najučinkovitejše naredi z osebno naslovljeno pošto, sestavljeno iz enega A4-lista v pisemski ovojnici z grbom občine. Na eni strani A4-lista naj bo vabilo k glasovanju in navodila za glasovanje, na drugi strani lista naj bo seznam projektov, ki bodo tudi na glasovnici, in sicer v istem zaporedju in označenih z isto zaporedno številko. Na tak način si bodo lahko občani že doma označili, za katere projekte bodo glasovali, kar bo pospešilo in poenostavilo postopek glasovanja.

Izvedba glasovanja

Glasovanje se izvede na način, ki bi se ga dalo opisati kot poenostavljen postopek volitev. Za izvedbo glasovanja se določi smiselno število glasovalnih mest, kjer se postavijo kartonaste glasovalne kabine, ki se sicer uporabljajo tudi za volitve in glasovalne skrinjice, v katere bodo občani lahko vstavili izpolnjene glasovnice. Na glasovalnem mestu naj bo osebje (lahko tudi prostovoljci), ki bo delilo glasovnice, med katerim naj bo tudi predstavnik občine, ki bo nadzoroval potek glasovanja in tako zagotavljal, da ne bo prišlo do zlorab. Na mestu naj bo tudi seznam oseb, ki so upravičene glasovati pri tem glasovalnem mestu.

Občan se ob prihodu na glasovalno mesto identificira z osebnim dokumentom s sliko, osebje občana poišče na glasovalnem seznamu in označi njegovo udeležbo. Nato občan prejme glasovnico in se umakne v glasovalno kabino, kjer lahko anonimno izpolni glasovnico. Občan lahko pri izpolnjevanju glasovnice označi od enega do pet projektnih predlogov. To glasovnico občan potem odda v za ta namen pripravljeno glasovalno skrinjico.

Glasovalno mesto naj bo odprto v enakem časovnem terminu, kot so občani že vajeni pri volitvah.

Rezultat glasovanja

Ko se glasovalno mesto po izteku časa zapre, komisija odpečati glasovalno skrinjico in prešteje glasovnice. Prešteje se število vseh glasovnic, število veljavnih glasovnic, število neveljavnih glasovnic in število glasov, ki jih je prejel vsak posamezni projekt. Glasovi za projekte se štejejo tako, da vsak na veljavni glasovnici označen projekt prejme en glas. Veljavne glasovnice so tiste, ki imajo na predvidenih mestih jasno označen vsaj en do največ pet različnih projektov. Glasovnice, ki nimajo označenega nobenega projekta ali pa imajo označenih več kot pet projektov, so neve-

IZVAJANJE

Ijavne in se ne upoštevajo pri štetju glasov za projekte. Število glasov, ki jih prejme posamezni projektni predlog, se vodi na posebnih za to pripravljenih listih.

Ko se preštejejo vsi glasovi za vse projekte na vseh glasovnicah, se naredi prednostni seznam. Ta se naredi tako, da se zapišejo izglasovani projekti glede na skupno število glasov, ki so jih prejeli, in sicer od projektnega predloga z največ glasovi do projektnega predloga z najmanj glasovi. Tako oblikovan prednostni seznam bo služil kot podlaga za umestitev projektov v naslednji občinski proračun.

Prednostni seznam, ki je rezultat glasovanja, se mora javno objaviti na primernih spletnih straneh, posredovati medijem in dodatno objaviti na krajevno običajen način.

4. Izvedba projektov

Po končanem glasovanju se je izkazala volja občanov v obliki prednostnega seznama, na podlagi katerega se v okviru za ta namen predvidenih sredstev v proračun umestijo projekti do porabe sredstev.

Umestitev v proračun

Glasovanje ustvari prednostni seznam, kar pa ne pomeni, da se umestijo v proračun vsi projekti, ki so bili na glasovnici. Projekti participatornega proračuna se izvajajo le v okviru zanj predvidenih sredstev, ki so lahko znana že pred začetkom zbiranja predlogov (kar je najboljša možna rešitev), lahko pa so vezana na velikost proračuna, kar pomeni, da postanejo znana šele po zaključenem glasovanju.

Projekti s prednostnega seznama se umestijo v proračun po zaporedju od tistega, ki je prejel največ glasov, do tistega, ki jih je prejel najmanj, in sicer dokler njihova skupna vrednost ne izpolni celotnega zneska, namenjenega za participatorni proračun. Če se pri tem postopku naleti na projekt, ki bi z vključitvijo presegel celotni znesek, se ta projekt preskoči in se umesti naslednjega, ki je dovolj majhen, da se ga še lahko vključi, ne da bi presegl celoten znesek. Ta postopek se ponovi, dokler se ne porabijo vsa za to namenjena sredstva ali dokler se ne pride do konca prednostnega seznama.

Projekte, ki so bili na tak način umeščeni v proračun, se umesti znotraj primernih postavk posameznih uradov ali služb, ki bodo odgovorni za fizično izvedbo projektnih predlogov. Kljub temu, da bodo zneski za posamezni projekt del večjih postavk in ne bodo posebej razvidni v finančnih tabelah, naj se v besedilnem delu jasno posebej izpostavi projekte participatornega proraču-

na, v kateri postavki so predvidena sredstva za izvedbo in kateri urad bo prevzel izvajanje. Ker je zaupanje občanov ključno pri izvajanju participatornega proračuna, se na ta način doseže najvišjo stopnjo transparentnosti in prepreči morebitne spore.

Izvedba projektov

Projektne predlogi se po sprejemu proračuna izvajajo kot vsak drug proračunski projekt, torej z izdelavo dokumentacije, pridobitvami soglasij, morebitnimi javnimi naročili itd. Uradi projekte, ki so jasno določeni (npr. preplastitev pločnika), izvedejo samostojno. Za projekte, ki so bili v fazi strokovne obdelave le okvirno določeni, pa se izvedejo morebitni dodatni postopki, kot je angažma arhitekta, oblikovalca ali katerega drugega strokovnjaka. Pri določenih projektih, katerih izvedba zahteva osebno poznavanje terena ali družbene situacije na terenu (npr. kje je najbolje umestiti otroška igrišča, za koliko stare otroke, za koliko otrok),

se posvetuje z organi na terenu in občani, ki jih tematika zanima.

Sodelovanje s krajani

Predlagan način posvetovanja s krajani v določenem predelu izvajanja participatornega proračuna se izvede na javnem posvetu mestne četrti ali krajevne skupnosti. Na tem posvetu se predstavniki strokovnih služb in morebitnih zunanjih izvajalcev (oblikovalec, arhitekt ...) sestanejo s člani četrtnega ali krajevnega sveta. Na posvet so na krajevno običajen način povabljeni tudi vsi krajani, ki se za to zanimajo. Smiselno je posvetiti posebno pozornost prvotnemu predlagatelju oz. predlagateljem, če gre za projekt, ki je nastal z združevanjem iz več predlogov, in ga oz. jih individualno povabiti. Na tem posvetu se dogovori za natančno obliko izvedbe projekta, torej lokacija, obseg, oblika itd. Strokovne službe po najboljših močeh upoštevajo mnenja predlagatelja, svetnikov in drugih občanov, nato pa sprejmejo odločitev o izvedbi.

PARTICIPATORNI PRORAČUN

Kratka priporočila za izvajanje
participatornega proračuna

Avtor: Matic Primc

Lektor: Vanesa Škornik

Izdal: Društvo za podporo radiu MARŠ

Naklada: 2000

Kraj in leto izdaje: Maribor, februar 2016

Ubrana skupnost.

Kiepitev samoorganiziranih žetnih skupnosti za neposredno demokracijo in soodločanje o razvoju skupnosti

Izdelava brošurice je podprta s sredstvi finančnega
mehanizma
EGP 2009-2014.